حمله سوسک‌ها به تهران جدی است؟

جمعیت سوسک‌ها در ۱۰ سال اخیر نه تنها ۸ برابر شده‌اند بلکه نسبت به گذشته بزرگ‌تر و مقاوم‌تر هم شده‌اند

۴۰۰ گونه از سوسک‌ها در جهان شناسایی شده است

میثم اسماعیلی

جامعه

وحشت باشد یا چندش فرقی نمی‌کند، سوسک‌ها سال‌های سال است که یکی از چالش‌های زندگی شهری بوده‌اند. حشراتی مقاوم در برابر تغییرات که حالا آن‌طور که برخی از پژوهش‌های منطقه‌ای نشان می‌دهد از سال ۱۳۸۸ یعنی حدود ده سال پیش جمعیت‌شان در تهران بیش از هشت برابر شده است. این وضعیت محدود به پایتخت نیست و جمعیت این حشره در سراسر ایران افزایش پیدا کرده است، نکته دیگری که از نگاه کارشناسان این حوزه دور نمانده این‌که این حشرات دیگر تابع جغرافیای خاصی هم نیستند و اگر تا پیش از این جمعیت‌شان در یک منطقه از ایران با اقلیم متفاوت افزایش داشته حالا در دیگر مناطق با اقلیم‌های مختلف هم جمعیت‌شان افزایش قابل توجهی پیدا کرده است. برخی از کارشناسان آلودگی هوای شهرهای مختلف را در ازدیاد آنها موثر می‌دانند و برخی دیگر مهاجرت شکارچیان این حشرات یا همان تغذیه‌کنندگانش را موثر در افزایش تعداد سوسک‌ها عنوان کرده‌اند. دیگرانی هم بوده‌اند که بار اصلی این طغیان سوسک‌ها را در عدم مدیریت درست پسماندهای شهری و البته تغییرات واضح سبک زندگی جامعه شهری می‌دانند. هر چه هست حالا با تعداد بسیار بیشتری از سوسک‌ها روبه‌رو هستیم و آنچه مهم به نظر می‌رسد فارغ از فضای به وجود آمده چندش‌آور این حشرات، انتقال بی‌شمار بیماری‌های عفونی توسط آنهاست. نکته‌ای که شاید کمتر به چشم خانواده‌ها بیاید همین است که بیش از آلودگی هوا و مهاجرت تغذیه‌کنندگان این حشره موذی، آنچه تاثیر بیشتری در افزایش تعداد این حشرات دارد نوع زندگی و چگونگی دفع زباله‌های خانگی است. در این میان راه‌های کنترل و کاهش احتمالی سوسک‌ها هم معمولا محدود بوده است به سمپاشی‌های عموما غیراصولی که نه تنها تعداد آنها را کاهش نداده بلکه آنها را مقاوم‌تر و این سموم را وارد چرخه زندگی انسانی کرده است؛ روشی دو سر باخت برای مهار سوسک خانگی.

از چه سوسک‌هایی حرف می‌زنیم؟

سوسک‌های حمام که با نام علمی سوسری‌ها شناخته می‌شوند حالا در تهران و دیگر شهرهای بزرگ ایران آن‌قدر زیاد شده‌اند که یکی از معضلات همیشگی و جدی خانواده‌ها محسوب می‌شوند. این سوسری‌های سیاه‌رنگ بزرگ از کجا آمده‌اند؟ سوسک‌ها ۴۰۰هزارگونه در جهان دارند اما سوسری‌ها ۴هزار گونه. از این ۴هزارگونه هم فقط ۵۰،۴۰ گونه در جهان با مردم همزیست شده و در فاضلاب‌ها و خانه‌ها زندگی می‌کنند. اما گونه‌ای که در تهران دیده می‌شود سوسری‌های آمریکایی هستند که جثه بزرگی دارند. این‌گونه اصالتش آفریقایی است و چندصد سال پیش از این قاره به آمریکا رفت و از آن‌جا به جاهای دیگر دنیا منتقل شد و وقتی به ایران آمد سوسری‌های ژاپنی و آسیایی را از دور رقابت خارج کرد و اکنون هم به دلیل تغذیه‌شان از فاضلاب یک آفت محسوب می‌شوند.

مهدی ضرابی، دکتری تخصصی اکولوژی حشرات از دانشگاه تربیت مدرس و بورد تخصص حشره‌شناسی از آمریکا دارد. او درباره قدمت این حشرات به جام‌جم می‌گوید: «حشرات در مجموعه خلقت از باستانی‌ترین جانوران باقیمانده روی کره زمین هستند. عمر انسان روی کره زمین در حالی به سه میلیون سال می‌رسد که حشرات از ۳۰۰ میلیون سال قبل روی کره زمین زیسته‌اند.» سوسری‌ها هم در تمام این سال‌ها و در گذر از بلایای طبیعی و غیرطبیعی که توانسته موجودات زیادی را منقرض کند زنده مانده و یاد گرفته‌اند چگونه تکامل یابند و مقاوم شوند.

آیا سوسک‌ها زیاد شده‌اند؟

چند سالی است که موضوع افزایش جمعیت این سوسک‌ها به نوعی به دغدغه شهروندان و البته کارشناسان این حوزه تبدیل شده است. اما آیا واقعا سوسک‌ها زیاد شده‌اند؟ آن‌طور که مهدی ضرابی می‌گوید موضوع دینامیسم جمعیتی حشراتی همچون سوسک حمام یا پشه که ناقل بیماری هستند بحث مهمی در حشره‌شناسی شهری است. برای برآورد افزایش دقیق نیاز به کار مطالعاتی وجود دارد، اما آنچه به آن می‌توان اشاره کرد این‌که با توجه به انباشت زباله در شهری مثل تهران باید در انتظار افزایش چشمگیر این حشرات باشیم.

مورد اشاره او در این است که ممکن است آلودگی هوا یا مهاجرت تغذیه‌کنندگان این حشره از تهران نقشی در افزایش تعداد سوسک‌ها داشته باشد، اما بدون شک نمی‌توان از تاثیر پسماندها در ازدیاد سوسک‌ها چشم‌پوشی کرد. او می‌گوید: «این موجودات به واسطه نشو و نمای سریع و تکرار نسل‌های کوتاهشان به‌شدت مستعد مقاومت هستند. به همین دلیل افزایش آلاینده‌ها که می‌تواند مخاطرات بسیاری برای انسان داشته باشد برای حشرات نقطه مطلوبی است که آنها را به جمعیتی مقاوم تبدیل کند.» جالب این‌که دلیل دیگری بر ازدیاد آنها دقیقا آن چیزی است که گمان می‌کردیم می‌تواند آنها را از بین ببرد. مهدی ضرابی در این رابطه می‌گوید: «بیش از تاثیر آلودگی هوا و آلاینده‌ها در جمعیت این‌گونه جانوری این شرکت‌های سمپاشی هستند که در مقاوم شدن این حشرات نقش دارند. ضمن این‌که این شرکت‌ها از سموم بسیار خطرناک و گاه از رده خارج در دفع این حشرات استفاده می‌کنند.»

چطور حشرات در برابر سم مقاوم می‌شوند

از مهدی ضرابی درباره چگونگی استقامت سوسک‌ها در برابر سموم شیمیایی می‌پرسم. این که چطور سموم شیمیایی نه تنها این حشرات را از بین نمی‌برند، بلکه آنها را مقاوم‌تر می‌کند. او به جام‌جم می‌گوید: «هر جمعیتی دارای یک پراکنشی از نظر تنوع ژنوم است. مثال ملموس این نکته هم تنوع ژنتیکی انسان‌هاست، از افرادکوتاه قامت و لاغر بگیرید تا اشخاص درشت هیکل و چاق. به همین دلیل جمعیت ساکن یک منطقه را تشبیه به استخری می‌کنند که به آن استخر ژنتیکی می‌گویند. حالا فرض کنید یک اتاقی داشته باشیم و این افرادرا پشت در اتاق بگذاریم، ورودی در اتاق را با یک میله مسدود کنیم و از افراد بخواهیم وارد اتاق بشوند. در این صورت فقط افرادی خواهند توانست به آن اتاق وارد شوند که قد کوتاه‌تری دارند و می‌توانند از مانع میله در ورودی بگذرند. حالا اگر همان افراد در این اتاق زاد و ولد کنند فقط از دسته ژنتیکی افراد کوتاه قامتی خواهند بود که به راحتی از زیر میله ورودی عبور می‌کنند. اگر حشرات را این افراد و آن میله ورودی را به عنوان فیلتر همان سموم شیمیایی فرض کنیم، متوجه مقاوم‌پذیری حشرات در برابر سموم خواهیم شد.»

به همین دلیل اگر حشره‌ای بر اثر یک سمپاشی بی‌رویه و استفاده از سم اشتباه و روش غلط سمپاشی مورد اصابت ماده شیمیایی قرار بگیرد و از بین نرود به این معنی است که یک تغییری در جمعیت آن صورت گرفته و سوسک‌هایی باقی مانده‌اند که به آن سم واکنش نشان نمی‌دهند و این پروسه عجیب در ایران به وفور دیده می‌شود. در حقیقت ما نه تنها با ازدیاد جمعیت این حشرات مبارزه نمی‌کنیم، بلکه به پرورش گونه مقاوم‌تری از سوسک‌ها کمک می‌کنیم. این ماجرا محدود به همین نکته افزایش جمعیت مقاوم سوسک‌ها نمی‌ماند، زیرا در دفعات بعدی کاربرد اصلی‌شان یعنی کشتن سوسک‌ها را از دست می‌دهند، اما این بار به چرخه زندگی انسان‌ها وارد می‌شوند. به این مفهوم که نه‌تنها سوسک‌ها را نمی‌کشند، چرا که آنها در برابر آن سم مقاوم شده‌اند، بلکه باعث مسمومیت یا بیماری‌های دیگری در انسان‌ها می‌شوند.

راه مبارزه با سوسک‌ها چیست؟

بسیاری از کارشناسان معتقدند نمی‌توان جمعیت سوسری‌ها را ریشه‌کن کرد برای همین است که گزینه پیش رو تنها کنترل و بستن مبادی ورودی آنها به محل زندگی است. در این میان معمولا روش‌های اکولوژیک روش‌هایی است که باید به آن توجه کرد. خیلی ساده است، وقتی درپوش‌های توالت‌ها ابداع شد و استفاده از آن رواج پیدا کرد به شکل محسوس و قابل توجهی تردد سوسک‌های حمام کاهش یافت. به این مفهوم که یک دریچه معمولی فیزیکی راه تردد بسیاری از این حشرات را مسدود کرد. اما سوسک‌های آلمانی (سوسری‌های آلمانی) که ریزتر هستند داستان دیگری دارند. استفاده بی‌رویه از نئوپان و ام‌دی‌اف در طراحی آشپزخانه‌ها محل مناسبی برای رشد این سوسک‌ها شکل می‌دهد، یا جاگذاری آبگرمکن در محیط آشپزخانه به شدت محل مناسبی برای رشد این حشرات را تشکیل می‌دهد. همین جمع شدن آبگرمکن در محیط‌های خانگی و انتقال آن به بالکن منازل از حجم قابل توجهی از این حشرات کم کرد. مهدی ضرابی می‌گوید: «نکته مهم این است که ما و حشرات همسفره‌ایم. یک مثال ساده برای فهم این موضوع کمک بسیاری می‌کند. اگر شما یک قاشق خالی را در دهانتان بگذارید و آن قاشق را در محیط خانه رها کنید، همین قاشق که تنها به آنزیم بزاق شما آلوده شده می‌تواند محل تغذیه شبانه‌روزی ۲۰ سوسک سوسری آلمانی باشد. همین را که ملاک بگیریم متوجه می‌شویم وقتی حجم بالایی از باقیمانده غذا را وارد چرخه فاضلاب می‌کنیم یعنی چه حجم بالایی از محل تغذیه این حشرات را فراهم کرده‌ایم.»

هشدار بعدی این حشره‌شناس در رابطه با وفق‌پذیری سوسک‌هاست. آن‌طور که او می‌گوید این حشرات از یک حشره شهری حالا تبدیل به یک حشره ملی شده‌اند.

به این مفهوم که دیگر زیستشان تابع جغرافیای ویژه‌ای نیست. یعنی شما برای دفع این آفات نمی‌توانید فقط منزل خودتان را سمپاشی کنید یا از راه‌های اکولوژیک برای مهار آن استفاده کنید، در حالی که همسایه شما چنین کاری نمی‌کند. دیگر این مبارزه یک فعالیت جمعی است و محدود به یک خانه و آپارتمان یا برج نمی‌شود.

وقتی سوسک‌ها طغیان کنند

سوسری‌ها مقاومند آنقدر که از بمب اتم هیروشیما هم جان سالم به در برده‌اند.

سم‌ها و سوسک‌کش‌ها نیز دیگر توان از بین بردنشان را ندارند و نه‌تنها نسبت به سال‌های قبل بزرگ‌تر شده که مقاوم‌تر هم شده‌اند. موجوداتی که حتی اگر سرشان هم قطع شود از آنجا که مجراهای تنفسی‌شان در طول بدنشان است بازهم تا ۳۰ روز می‌توانند زنده بمانند.

از موضوع چندش‌آور بودن سوسک‌ها بگذریم هر چند همین مورد می‌تواند آرامش روانی را از زندگی ما بگیرد، اما این چندش‌آور بودن در برابر خطراتی که این حشرات برای ما دارند چیزی نیست؛ چرا که بسیاری از این حشرات عفونت خونی را به راحتی می‌توانند منتقل کنند. این موضوع وقتی ترسناک‌تر می‌شود که بدانیم انتقال این عفونت‌ها در شهرهایی با تراکم بالای زندگی به‌راحتی اتفاق می‌افتد.

این موضوع در مقایسه با زندگی در شهرستان‌ها و روستاها قابل لمس‌تر است، زیرا هنوز هم در بسیاری از شهرستان‌ها زندگی آپارتمان نشینی آن‌طور که در شهرهای بزرگ رواج دارد معمول نیست، اما در تهران گاهی در یک آپارتمان معمولی بیش از ۵۰ نفر زندگی می‌کنند. یا در حمل و نقل شهری معمولا شهروندان نفس به نفس یکدیگر جا به جا می‌شوند و عدم رعایت چنین نکاتی می‌تواند به یک اپیدمی بیماری عفونی منجر شود. جالب این‌که هیچ ارگان و نهاد دولتی عهده‌دار مبارزه با

این حشرات هم نیست.

سوسری‌ها در پایتخت متولی ندارند و اگر تحلیل‌ها در مورد ازدیاد و تکثیر آنها در نتیجه آلودگی هوا درست باشد، آنها می‌توانند با لشکری عظیم به تهران و ساکنان آن حمله‌ور شوند.

سوسری‌ها می‌توانند میکروب‌ها و کثافات را به خود جذب کنند و به هرجایی که می‌روند انتقال دهند. از این رو حضورشان در بیمارستان‌ها و رستوران‌ها و شیرینی‌فروشی‌ها می‌تواند بسیار خطرناک باشد. بیمارستان‌ها باید نسبت به حضور سوسری‌ها ایزوله باشند. چون سوسری‌ها می‌توانند بیماری‌هایی مانند فلج‌اطفال، کزاز، وبا، دیفتری، تب‌زرد و اسهال‌خونی و بعضی دیگر از ویروس‌ها و انگل‌ها را به بیماران دیگر منتقل کنند. همین‌طور در رستوران‌ها هم نباید باشند نه فقط از حضور سوسری‌ها در اماکن عمومی باید جلوگیری شود که باید جلوی عبور و مرور سوسری‌ها در منازل هم گرفته شود به‌خصوص منازلی که نوزاد کوچک داشته و مستعد گرفتن هرگونه ویروسی است.

حق با شماست

info@jamejamdaily.ir

روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲

#یارانه_بنزین

گوران از قائمشهر:

چرا دولت به بهانه درآمد فرزندان، یارانه و سبد معیشتی سرپرست خانواده را حذف کرده است؟ مگر درآمد فرزندان وارد سفره سرپرست خانواده می‌شود؟

#وام_ازدواج

ناصری از سمنان:

افزایش وام ازدواج بدون کاهش سود وام و افزایش مدت بازپرداخت اقساط کمکی به زوج‌های جوان نمی‌کند. این کار فقط این افراد را درگیر اقساط سنگین می‌کند.

#مهاجرت_نخبگان

سلیمی از تهران:

از دولت درخواست می‌شود حمایت بیشتری از نخبگان و افتخارآفرینان کشور کند تا با این کار مانع خروج نخبگان از کشور شود.

#مسکن_جوانان

شریف از تهران:

آیا دولت بعد از افزایش وام ازدواج، فکری به حال مسکن جوانان کرده است؟ متاسفانه معضل مسکن بزرگ‌ترین مشکل جوانان است. با حل این مشکل آمار ازدواج نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

#زلزله_کرمانشاه

حسینی از تهران:

از قوه قضاییه درخواست می‌شود نسبت به پول‌هایی که چهره‌های مشهور برای زلزله‌زدگان کرمانشاه جمع‌آوری کرده‌اند شفاف‌سازی و نحوه هزینه آن را به مردم اعلام کند.

#قیمت_دارو

ناظم‌زاده از تهران:

متاسفانه بسیاری از داروها در داروخانه‌ها بدون برچسب قیمت هستند و هر داروخانه با یک نرخ این داروها را می‌فروشد. وزارت محترم بهداشت رسیدگی کند.

#درمانگاه_شبانه‌روزی

شهمیرزادی از قائمشهر:

درمانگاه شبانه‌روزی ابن سینای شهرستان قائمشهر که در خیابان تهران واقع است، امکانات اولیه و نیروی انسانی کافی ندارد، حتی زنگ ورودی این درمانگاه خراب است و بیماران باید پشت در بمانند تا بالاخره یک نفر در را باز کند. مسؤولان وزارت بهداشت رسیدگی کنند.

#صندلی_مترو

حقیقی از تهران:

مدتی است که ایستگاه‌های مترو خیام و پانزده‌خرداد صندلی‌های قسمت بانوان را در ایستگاه‌ها جمع‌آوری کردند، از مسؤولان تقاضا داریم نسبت به برگرداندن این صندلی‌ها اقدام کنند.